

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 18.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Általános útmutató

Az *A vizsgarész* megoldásaként csak a *Javítási-értékelési útmutató*ban megadott vagy azzal tartalmilag megegyező válasz fogadható el.

A *B vizsgarész* (*Szövegértelmezés, reflektálás*) megoldási javaslataiban a lényegi tartalmi elemek, problémák és fogalmak vannak kiemelve. A feladatok megoldásaként minden tartalmilag megfelelő válasz elfogadható.

Mivel napjaink filozófiai gondolkodásában különböző megközelítések és beszédmódok léteznek egymás mellett, a *B vizsgarész* feladatai megoldásának értékelésénél nem részesíthető előnyben egyetlen beszédmód sem.

Az idegen szavak helyesírásában megjelenő hibákat ne vegyük figyelembe. (Ez azonban nem vonatkozik a filozófusok nevének helyes leírására.)

Az írásbeli vizsgán összesen 100 pont szerezhető. Az értékelés során csak egész pontszám adható.

A vizsgarész (összesen 30 pont)
1. Kapcsolja össze az összetartozókat! Írja a fogalmakat a megfelelő helyre!

immanens, teológia, patrisztika, empirizmus, szillogizmus, teleológia

Gondolkodási séma	<i>szillogizmus</i>
Ismeretelméleti irányzat	<i>empirizmus</i>
Hittudomány	<i>teológia</i>
Korszak	<i>patrisztika</i>
Célokság	<i>teleológia</i>
Evilági létező	<i>immanens</i>

6 pont

2. A filozófia mely tudományterületeire vonatkoznak a következő kérdések?**Válaszát írja a kérdés alá!**

Hogyan ismerhetem meg helyesen a valóságot?

ismeretelmélet

Mi a lét?

metafizika/ontológia

Van-e a helyes cselekvésnek kritériuma?

*etika**Minden jó megoldás 2 pont.*

6 pont

3. A Platónhoz kapcsolódó megállapításokról döntse el, hogy igazak vagy hamisak!

megállapítások	igaz	hamis
Csak az érzékelhető dolgok lehetnek tökéletesek.		x
Az ideák a tökéletes és örök létezők.	x	
Elsődleges létező a változó világ.		x
Elsődleges létező a változatlan idea-világ.	x	
A tanulás visszaemlékezés.	x	
Test és lélek nem választható el egymástól.		x
A szépség örök, a szép dolgok múlandók.	x	
A Jó ideája a legfőbb idea.	x	

8 pont

---

4. A következő fogalmakat melyik filozófushoz kapcsolná? Írja a számokat a megfelelő helyre!

1. kardinális erények, 2. Übermensch, 3. a kimondhatatlan, 4. a priori 5. velünk született eszmék

A) Nietzsche   B) Platón   C) Descartes   D) Wittgenstein   E) Kant

A	2.
B	1.
C	5.
D	3.
E	4.

10 pont

Minden helyes válasz 2 pont.

B vizsgarész

Szövegértelmezés, reflektálás

(feladatonként 35 pont, két feladat megoldását várjuk, így az elérhető pontszám: 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Probléma-érzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

A táblázatban szereplő szempontokról:

A *probléma-érzékenység* a probléma felismerését és az arra való reflektálást jelenti, a *szövegértelmezés* a gondolatmenet logikájának felismerésére és a lényegi tartalmak kiemelésére vonatkozik (a reflexiónak itt is helye lehet), az *argumentáció* és a *filozófiatörténeti tájékozottság* szorosan kapcsolódik minden szemponthoz, a kifejtés minden fázisában megjelenhetnek. Különösen fontos szempont az argumentáció minősége a reflektálás esetében.

A *nyelvi megformálás* esetében alapvető elvárás, hogy a vizsgázó által alkotott írásmű szöveg legyen!

Reflektálás:

A szövegekben megjelenő filozófiai kérdésekre és problémákra való reflektálás elbírálásánál ne a vélemény tartalmát, hanem elsősorban az érvelés minőségét, a kifejtés nyelvi színvonalát értékeljük. Azon túl, hogy a vizsgázó határozottan állást foglal, és érvekkel támasztja alá mondandóját, értékeljük azt is, ha képes a mához kapcsolni a problémát.

Amennyiben a vizsgázó írásából hiányzik a reflektálás, a **35 pontból maximum 25 pont** adható.

Várható tartalmak:**1. Milyen filozófiai probléma megoldására vonatkoznak Epiktétosz tanácsai?**

A szövegben megjelenő filozófiai probléma az ember *szabadsága/függetlensége*, és az emberi *boldogság* elérésének kérdése.

Epiktétosz szerint mindkettő elérhető, ha felmérjük, hogy mi áll hatalmunkban és mi nem. Ha nem vágyakozunk olyasmi után, ami nem tőlünk függ, akkor *elérhető a lélek békéje*. Ennél pedig semmi sem fontosabb a *sztoikus bölcsélet* szerint. Legyünk tehát *apatikusak* lelki nyugalmunk érdekében! A hellén filozófia korszakában jellemzően központi kérdéssé vált az egyéni lét értéke; az egyénnek és az egyén számára egyre inkább kiismerhetetlen világnak a kapcsolata. A sztoikus magatartásra való reflexió egyaránt jelentheti az elutasítást és az elfogadást.

2. Kant szerint milyen okai voltak eddigi „kiskorúságunknak”?

A felvilágosodás jelmondatát megfogalmazó részletben a filozófia felvilágosító szerepéről, a filozófia jelentőségéről van szó. A filozófiai magatartás ebben a korszakban döntő jelentőségű, hiszen megfogalmazza a korszak lényegét, felvilágosít a múlttól, jelenről és megmutatja az utat a jövő felé, amikor az ész helyes használata által leszámolhatunk a dogmákkal. A szellemi nagykorúságban jelöli meg Kant a célt a jelen kiskorúságával szemben. Ehhez önálló észhasználat, kritikai magatartás, önvizsgálat, az ész határainak és korlátainak vizsgálata szükséges. A kiskorúság okainak feltárása lehet a kezdő lépés a kritikai magatartás kialakításához és az új eszmék befogadásához. Ezeket olvashatjuk többek között a részletben. Az *ész nyilvános használatának* érvényre juttatása biztosíthatja egy igazságos, emberibb, *szabadabb* társadalom megvalósulását.

---

3. Miért tartja fontosnak Descartes a módszeres kételkedést?

A szövegben található filozófiai probléma a *bizonyosság* kérdése. Descartes a „filozófia első elvét” keresve jutott el a *cogito ergo sum* tételhez. Az igazságkereső úton a szkeptikusok módszerét használta éppen a szkeptikus alaptézis megcáfolására. A *módszeres kétely* mint módszer az igazság megtalálásáért született. Érvelésének egyes lépéseit követhetjük a szövegben. Elvetette az érzékek által nyújtott bizonyosságot, úgy vélte, hogy okoskodásaink is lehetnek tévedések, és álom is lehet, amit gondolunk. Mégis „*én, ki ezeket gondoltam, szükségképpen vagyok valami*”, elsősorban *gondolkodó szubsztancia* vagyok – olvassuk a szövegrészletben. Test és lélek dualizmusának megfogalmazása után az érvelés összekapcsolja a létezést és a gondolkodást: „*ahhoz, hogy gondolkodjunk, léteznünk kell*”. Van tehát egy önmagam számára megcáfolhatatlan bizonyosság; az *öntudat*, az *önreflexió* kerül a filozófia kulcsfogalmai közé. A megállapítás után általánosítás következik. Eljutunk az evidencia-tételig: „*mindaz, amit egész világosan és elkülönítetten belátok, igaz is; és csak az jár némi nehézséggel megtudni, mely dolgok azok, melyeket világosan és elkülönítetten belátunk.*”